

Stanowisko w sprawie wykładni art. 288
ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
(Dz. U. t. j. z 2025 r. poz. 1079, z późn. zm.)

Podczas szkolenia dotyczącego Praw człowieka, prowadzonego w ramach zwiększania kompetencji międzykulturowych funkcjonariuszy służb porządkowych, otrzymałam od funkcjonariusza Policji pytanie czy z treści art. 288 ustawy o cudzoziemcach można wywieść obowiązek stałego noszenia przez cudzoziemca, przy sobie, dokumentu podróży oraz dokumentów uprawniających do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

1. Wykładnia językowa

Art. 288 w/w ustawy stanowi, że cudzoziemiec w okresie pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest obowiązany posiadać ważny dokument podróży oraz dokumenty uprawniające go do pobytu na tym terytorium, jeżeli są wymagane.

Kluczowe znaczenie ma użyte przez ustawodawcę słowo „posiadać”.

W języku prawnym i potocznym „posiadać” oznacza mieć coś do swojej dyspozycji. Nie oznacza jednak automatycznie obowiązku fizycznego noszenia tego przedmiotu przy sobie. Można posiadać dokument, który znajduje się w miejscu zamieszkania, w miejscu pobytu, w hotelu albo w innym miejscu pozostającym pod kontrolą danej osoby.

Ustawodawca nie użył w art. 288 zwrotów:

„mieć przy sobie”,

„nosić przy sobie”,

„okazywać na każde żądanie”,

„legitymować się dokumentem w każdym czasie”.

Nie można więc w drodze wykładni rozszerzającej dodać do przepisu obowiązku, którego ustawodawca w nim nie zawarł.

2. Wykładnia systemowa

Art. 288 ustawy o cudzoziemcach należy odczytywać łącznie z art. 293 i art. 294 omawianej ustawy.

Art. 293 ustawy określa, że w trakcie kontroli funkcjonariusz lub pracownik mogą żądać okazania:

W trakcie kontroli funkcjonariusz lub pracownik mogą żądać okazania:

- 1) dokumentu podróży i dokumentów uprawniających cudzoziemca do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) środków finansowych przeznaczonych na pokrycie kosztów:
  - a) utrzymania cudzoziemca w trakcie jego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
  - b) podróży powrotnej cudzoziemca do państwa pochodzenia lub zamieszkania,
  - c) tranzytu cudzoziemca przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do państwa trzeciego, które udzieli pozwolenia na wjazd;
- 3) dokumentu potwierdzającego możliwość uzyskania środków, o których mowa w pkt 2, zgodnie z prawem;
- 4) dokumentów uprawniających cudzoziemca do wykonywania pracy, prowadzenia działalności gospodarczej lub powierzenia wykonywania pracy;
- 5) dokumentów potwierdzających cel i warunki pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 294 ust. 1 stanowi zaś, że:

Cudzoziemiec poddany kontroli jest obowiązany okazać dokumenty, o których mowa w art. 293 pkt 1, 4 i 5, oraz środki finansowe albo dokument potwierdzający możliwość uzyskania takich środków zgodnie z prawem, o których mowa w art. 293 pkt 2 i 3, jeżeli są wymagane.

Zestawienie tych przepisów prowadzi do wniosku, że obowiązek okazania dokumentów aktualizuje się dopiero w sytuacji kontroli. Przepisy te nie przesądzają jednak, że cudzoziemiec musi stale nosić dokumenty przy sobie przez cały okres pobytu w Polsce.

Gdyby taki obowiązek istniał, powinien wynikać wprost z treści art. 288 albo z innego przepisu ustawy. Takiego przepisu ustawa nie zawiera.

Istotne znaczenie ma również art. 465 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy. Przepis ten przewiduje odpowiedzialność za to, że cudzoziemiec na żądanie uprawnionych organów nie okazuje dokumentów uprawniających go do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli są wymagane.

Przepis sankcyjny nie penalizuje samego faktu, że cudzoziemiec nie ma dokumentu fizycznie przy sobie. Penalizuje nieokazanie dokumentów na żądanie uprawnionego organu.

To wzmacnia wniosek, że ustawodawca odróżnia:

- obowiązek posiadania dokumentów,
- obowiązek okazania dokumentów podczas kontroli,
- od obowiązku noszenia dokumentów przy sobie.

Ten ostatni obowiązek nie został w ustawie wyrażony.

Przyjmuje się, że Ustawodawca jest racjonalny i świadomie posługuje się różnymi pojęciami. Jeżeli chce nałożyć obowiązek okazania dokumentu, używa słowa „okazać”. Tak uczynił w art. 293, art. 294 i art. 465 ust. 1 pkt 2 ustawy. Jeżeli chce wskazać na obowiązek dysponowania dokumentem, używa słowa „posiadać”. Tak uczynił w art. 288.

Nie ma podstaw, aby słowo „posiadać” interpretować tak samo jak „mieć przy sobie”. Byłaby to wykładnia rozszerzająca obowiązki cudzoziemca. W prawie administracyjnym, zwłaszcza gdy chodzi o obowiązki jednostki i sankcje, taka wykładnia nie powinna być stosowana.

Reasumując

Art. 288 ustawy o cudzoziemcach nakłada na cudzoziemca obowiązek posiadania ważnego dokumentu podróży oraz dokumentów uprawniających do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli są wymagane, jednocześnie nie nakłada obowiązku stałego noszenia tych dokumentów przy sobie.

Cudzoziemiec powinien więc faktycznie dysponować wymaganymi dokumentami w okresie pobytu w Polsce. Dokumenty te mogą znajdować się w miejscu zamieszkania lub innym miejscu pozostającym w jego dyspozycji.

Jednocześnie, w przypadku kontroli legalności pobytu, cudzoziemiec ma obowiązek okazać wymagane dokumenty na żądanie uprawnionego organu. Brak ich okazania może wywołać konsekwencje prawne, w szczególności na podstawie art. 465 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Aleksandra Barska

*Ekspert Fundacji Defendo -
Instytutu Bezpieczeństwa Osobistego*